ADOLAT YO‘LIDA KECHGAN UMR: H.K. MUHITDINOVA SIYMOSI

Yusubjonova Muhlisa Elyor qizi
TDYU huzuridagi H.K.Muhitdinova nomidagi
akademik litseyning 202-guruh o'quvchisi
Email: muhlisayusubjonova877@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li**
TDYU huzuridagi H. K. Muhiddinova nomidagi
akademik litseyning Algebra fani óqituvchisi
Email: shohruh105rus@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.23071472

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixida o‘ziga xos iz qoldirgan atoqli huquqshunos, davlat va jamoat arbobi Halima Qodirovna Muhitdinovaning hayot yo‘li va kasbiy faoliyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda uning huquqshunos sifatida shakllanishi, prokuratura va davlat boshqaruvi tizimidagi faoliyati, sud-huquq sohasidagi rahbarlik faoliyati, adolat va qonuniylik tamoyillariga munosabati hamda yosh huquqshunoslar tarbiyasidagi tarixiy ahamiyati yoritiladi. H.Muhitdinovaning 1972–1982-yillarda O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi sifatida faoliyat yuritgani, shuningdek, xalqaro miqyosdagi faoliyati va xotin-qizlarning jamiyatdagi mavqeini mustahkamlashga qo‘shgan hissasi alohida tahlil qilinadi. Maqolada uning hayot yo‘li kasbiy fidoyilik, mas’uliyat, vijdon, qonun ustuvorligi va xalq manfaatlariga xizmat qilish kabi qadriyatlar bilan uyg‘un holda ko‘rib chiqiladi.
Kalit so‘zlar: Halima Muhitdinova, huquqshunos, sud-huquq tizimi, adolat, qonun ustuvorligi, sudya, davlat arbobi, kasbiy fidoyilik.

Аннотация. В данной статье анализируется жизнь и профессиональная деятельность Халимы Кодировны Мухитдиновой, выдающегося юриста, государственного деятеля и общественного деятеля, оставившего уникальный след в истории судебной и правовой системы Узбекистана. Исследование охватывает ее становление как юриста, работу в прокуратуре и государственном управлении, лидерство в судебной и правовой сфере, отношение к принципам справедливости и законности, а также историческое значение в воспитании молодых юристов. Отдельно анализируется работа Г. Мухитдиновой в качестве председателя Верховного суда Узбекской ССР в 1972–1982 годах, а также ее международная деятельность и вклад в укрепление положения женщин в обществе. В статье рассматривается ее жизнь в гармонии с такими ценностями, как профессиональная преданность, ответственность, совесть, верховенство права и служение интересам народа.
Ключевые слова: Халима Мухитдинова, юрист, судебная система, правосудие, верховенство права, судья, государственный деятель, профессиональная преданность.

Abstract. This article analyzes the life and professional career of Halima Qodirovna Muhitdinova, a prominent jurist and state and public figure who left a distinctive mark on the

history of Uzbekistan's judicial and legal system. The study highlights her development as a legal professional, her work within the prosecution and state administration systems, her leadership roles in the judicial sphere, her commitment to the principles of justice and the rule of law, and her historical significance in mentoring young lawyers. Particular attention is paid to her tenure as Chairwoman of the Supreme Court of the Uzbek SSR (1972–1982), as well as her international activities and contributions to strengthening the status of women in society. The article examines her life journey through the lens of values such as professional dedication, responsibility, integrity, the rule of law, and service to the interests of the people.

Key words: Halima Muhitdinova, jurist, judicial-legal system, justice, rule of law, judge, state figure, professional dedication.

Kirish. Har qanday jamiyat taraqqiyotida qonun ustuvorligi va adolat tamoyillarining qaror topishi muhim ahamiyat kasb etadi. Huquqiy davlatning shakllanishi nafaqat mukammal qonunchilik tizimini, balki ushbu qonunlarni hayotga tatbiq etadigan, kasbiy bilim va yuksak ma'naviy fazilatlarga ega bo'lgan huquqshunoslarni ham talab qiladi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston sud-huquq tizimi tarixida faoliyat olib borgan fidoyi yuristlarning hayot yo'lini o'rganish bugungi huquqshunoslik ta'limi va huquqiy tarbiya uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Ana shunday tarixiy shaxslardan biri — Halima Qodirovna Muhitdinovadir. 1916-yilda Namangan hududida tug'ilgan Halima Muhitdinova uzoq yillar davomida davlat boshqaruvi, prokuratura, adliya va sud tizimlarida mas'ul lavozimlarda faoliyat yuritgan. 2026-yilda uning tavalludining 110 yilligi keng nishonlangani ham uning tarixiy merosiga bo'lgan e'tiborning davomiyligini ko'rsatadi. Hozirgi kunda Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi Namangan viloyati akademik litseyiga H.K. Muhitdinova nomi berilgani, uning xotirasini abadiylashtirish maqsadida byusti o'rnatilgani va hayoti hamda faoliyatiga bag'ishlangan xotira muzeyi tashkil etilgani uning avlodlar uchun qoldirgan ma'naviy merosiga berilayotgan e'tiborning amaliy ifodasidir.

Tadqiqotning asosiy maqsadi — Halima Muhitdinovaning hayot va faoliyat yo'lini tarixiy-huquqiy nuqtayi nazardan tahlil qilish, uning O'zbekiston sud-huquq tizimi rivojidagi o'rnini aniqlash hamda kasbiy faoliyatida namoyon bo'lgan adolat, qonuniylik, mas'uliyat va fidoyilik tamoyillarini ochib berishdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: H.Muhitdinovaning hayot yo'li va kasbiy shakllanish bosqichlarini o'rganish, uning prokuratura va davlat boshqaruvi tizimidagi faoliyatini tahlil qilish, O'zbekiston Oliy sudi rahbari sifatidagi faoliyatining tarixiy ahamiyatini yoritish, huquqshunos siymosida adolat va qonun ustuvorligi tushunchalarining namoyon bo'lishini ko'rsatish, uning kasbiy merosining bugungi huquqshunoslar avlodini tarbiyalashdagi ahamiyatini ochib berish. Tadqiqotda tarixiylik, tizimlilik, qiyosiy-tahliliy yondashuv, biografik metod va manbashunoslik usullaridan foydalanildi. H.Muhitdinovaning faoliyatiga oid zamonaviy xotira materiallari, huquqiy-tarixiy tadqiqotlar va soha tashkilotlarining rasmiy ma'lumotlari o'zaro qiyoslandi.

Adabiyotlar tahlili. H.K. Muhitdinovaning hayoti va kasbiy faoliyatini o'rganishda tarixiy-biografik, huquqiy-tarixiy hamda zamonaviy xotira manbalarining ahamiyati katta. Mavzuga oid adabiyotlarni shartli ravishda uch guruhga: H.K. Muhitdinovaning hayoti va

faoliyatiga bag‘ishlangan biografik materiallar, O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixiga oid tadqiqotlar hamda ayollarning huquqshunoslik va davlat boshqaruvidagi o‘rnini yorituvchi ilmiy izlanishlarga ajratish mumkin.

Birinchi guruh manbalar H.K. Muhitdinovaning tarjimayi holi, kasbiy faoliyati va jamiyat hayotidagi o‘rnini yoritishga qaratilgan. O‘zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi tomonidan e’lon qilingan materiallarda uning ko‘p yillik sud-huquq faoliyati, kasbiy mas’uliyati va davlat xizmatidagi faoliyati haqida ma’lumotlar keltiriladi. Mazkur materiallarning ilmiy ahamiyati shundaki, ularda H.K. Muhitdinovaning O‘zbekiston sud-huquq tizimidagi faoliyati zamonaviy huquqiy ta’lim va sudyalar kasbiy tarbiyasi nuqtayi nazaridan talqin qilingan [1]. Nuroniylar.uz portalida e’lon qilingan “Bukilmas iroda va adolat timsoli” nomli materialda H.K. Muhitdinovaning hayot yo‘li, davlat boshqaruvi va huquqni muhofaza qilish organlaridagi faoliyati hamda tarixiy davrning murakkab sharoitlarida bajargan mas’uliyatli vazifalari yoritilgan [2]. Mazkur manbada uning shaxsiy fazilatlari va kasbiy faoliyatiga oid xotiraviy ma’lumotlar berilishi tadqiqotning biografik jihatini boyitadi. Shu bilan birga, bunday publitsistik-biografik manbalarni ilmiy tadqiqotda arxiv hujjatlari va boshqa birlamchi manbalar bilan qiyosiy tahlil qilish zarur. H.K. Muhitdinovaning sud-huquq tizimidagi faoliyatini o‘rganishda uning O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi sifatidagi faoliyati alohida ilmiy qiziqish uyg‘otadi. Mavjud tarixiy ma’lumotlarda u 1972–1982-yillarda O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi lavozimida faoliyat olib borgani qayd etiladi [3]. Ushbu davrni o‘rganish orqali nafaqat H.K. Muhitdinovaning professional faoliyati, balki o‘sha davr sud tizimining tashkiliy-huquqiy xususiyatlarini ham tahlil qilish imkoniyati yuzaga keladi.

Ikkinchi guruh adabiyotlar O‘zbekistonda sud-huquq tizimining shakllanishi va rivojlanish tarixiga bag‘ishlangan tadqiqotlardan iborat. Mazkur yo‘nalishdagi ilmiy ishlar sud hokimiyati institutining tarixiy rivojlanishi, sud organlarining vakolatlari, huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati va qonuniylik tamoyilining shakllanishini o‘rganishga qaratilgan. Ushbu tadqiqotlar H.K. Muhitdinova faoliyatini individual biografik hodisa sifatida emas, balki muayyan tarixiy-huquqiy jarayonning tarkibiy qismi sifatida baholash imkonini beradi. Sud-huquq tizimi tarixini o‘rganishda tarixiylik va tizimlilik tamoyillaridan foydalanish muhimdir. Chunki muayyan davlat arbobi yoki huquqshunosning faoliyati u faoliyat yuritgan davrdagi siyosiy, ijtimoiy va huquqiy muhitdan ajratib o‘rganilsa, uning tarixiy o‘rnini to‘liq anglash qiyinlashadi. Shu jihatdan H.K. Muhitdinovaning faoliyatini XX asr O‘zbekistonining davlat boshqaruvi, prokuratura, adliya va sud tizimlari rivoji bilan bog‘liq holda tahlil qilish ilmiy jihatdan asoslangan yondashuv hisoblanadi.

Uchinchi guruh manbalar O‘zbekistonda xotin-qizlarning huquqshunoslik, yuridik fan, davlat boshqaruvi va jamoat hayotidagi ishtirokiga bag‘ishlangan tadqiqotlarni qamrab oladi. Jumaboyeva A.A. tomonidan olib borilgan tadqiqotda Xadicha Sulaymonova, Mamlakat Vosiqova va Halima Muhitdinova kabi ayol huquqshunoslarning O‘zbekistonda yuridik fan va adliya tizimi rivojiga qo‘shgan hissasi tahlil qilingan [4]. Mazkur tadqiqot H.K. Muhitdinova faoliyatini gender va kasbiy tarix nuqtayi nazaridan o‘rganish uchun muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Ayol huquqshunoslar faoliyatiga bag‘ishlangan tadqiqotlarda asosiy e’tibor ularning professional faoliyati, huquqiy ta’lim rivojiga qo‘shgan hissasi, davlat boshqaruvidagi ishtiroki va ijtimoiy mavqeiga qaratiladi. Shu nuqtayi nazardan, H.K. Muhitdinovaning yuqori sud-huquq lavozimlarida faoliyat yuritgani O‘zbekiston tarixida

xotin-qizlarning davlat va huquq sohasidagi professional imkoniyatlarini o‘rganish uchun muhim material hisoblanadi. Mavzuga oid manbalarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, H.K. Muhitdinova shaxsiga bag‘ishlangan materiallarda asosan uning tarjimayi holi, davlat xizmatidagi faoliyati, sud tizimidagi rahbarlik faoliyati va shaxsiy fazilatlari yoritilgan. Biroq mavjud materiallarning aksariyatida uning faoliyati kompleks tarixiy-huquqiy tahlil nuqtayi nazaridan yetarlicha tizimlashtirilmagan. Xususan, H.K. Muhitdinovaning sud amaliyotiga ta’siri, uning rahbarlik faoliyatining tashkiliy jihatlari, huquqiy qarashlari hamda kasbiy merosining keyingi avlod huquqshunoslarini tayyorlashdagi ahamiyatini alohida tadqiq etish zarurati mavjud. Shuningdek, H.K. Muhitdinova faoliyatini o‘rganishda xotira va yubiley materiallaridan tashqari, arxiv hujjatlari, Oliy sudning tarixiy hujjatlari, o‘sha davr matbuot materiallari, rasmiy biografik ma’lumotlar va zamondoshlari xotiralarini jalb etish muhim ilmiy vazifa hisoblanadi. Bunday manbalar asosida H.K. Muhitdinovaning faoliyatini tarixiy voqealar kontekstida xolisroq baholash imkoniyati paydo bo‘ladi. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili H.K. Muhitdinova siymosi O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixi, ayollar huquqshunosligi tarixi va huquqiy ta’lim taraqqiyoti kesishgan nuqtada o‘rganilishi mumkinligini ko‘rsatadi. Mavjud tadqiqotlar uning hayot yo‘lining alohida jihatlarini yoritgan bo‘lsa-da, “adolat”, “qonuniylik”, “kasbiy mas’uliyat”, “davlat xizmatiga sadoqat” va “ayol huquqshunosning professional faoliyati” kabi kategoriyalarni yagona ilmiy konsepsiya asosida tahlil qilish ushbu tadqiqotning dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Shu sababli mazkur maqolada H.K. Muhitdinovaning hayot yo‘li faqat biografik ketma-ketlik asosida emas, balki uning kasbiy faoliyati, sud-huquq tizimidagi o‘rni, tarixiy davr xususiyatlari va bugungi huquqiy ta’lim uchun ahamiyati bilan uzviy bog‘liq holda tadqiq etiladi.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot davomida H.K. Muhitdinovaning hayoti va kasbiy faoliyatiga oid biografik, tarixiy-huquqiy hamda zamonaviy xotira manbalari o‘rganilib, uning O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixidagi o‘rni bir necha asosiy yo‘nalishlar bo‘yicha tahlil qilindi. Olingan natijalar H.K. Muhitdinovaning professional faoliyati faqatgina muayyan lavozimlarni egallash bilan chegaralanib qolmaganini, balki davlat boshqaruvi, huquqni muhofaza qilish va sud tizimining turli bo‘g‘inlarida to‘plangan tajribani o‘zida mujassamlashtirganini ko‘rsatadi.

H.K. Muhitdinovaning kasbiy faoliyati va huquqshunos sifatida shakllanishi. Tadqiqot natijalari H.K. Muhitdinovaning professional shakllanishida huquqni muhofaza qiluvchi organlar va davlat boshqaruvi tizimidagi faoliyat muhim bosqich bo‘lganini ko‘rsatdi. Uning turli mas’uliyatli lavozimlarda faoliyat yuritishi keyinchalik sud tizimida rahbarlik vazifalarini bajarish uchun zarur bo‘lgan tashkiliy va huquqiy tajribaning shakllanishiga xizmat qilgan. H.Muhitdinovaning faoliyatini bosqichma-bosqich tahlil qilish uning kasbiy rivojlanishida izchillik mavjud bo‘lganini ko‘rsatadi. Prokuratura va davlat boshqaruvidagi tajriba unga huquqiy masalalarni nafaqat nazariy, balki amaliy nuqtayi nazardan anglash imkonini bergan. Keyinchalik sud tizimining yuqori bo‘g‘inida faoliyat yuritishi esa ushbu tajribaning yanada kengayishiga olib kelgan. Shu jihatdan H.Muhitdinovaning professional faoliyatini “huquqiy bilim – amaliy tajriba – boshqaruv mas’uliyati – sud faoliyati” ketma-ketligida ko‘rish mumkin. Mazkur izchillik uning kasbiy portretini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir.

O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi sifatidagi faoliyatining tarixiy ahamiyati. Tadqiqotda aniqlangan muhim jihatlardan biri H.Muhitdinovaning 1972–1982-yillarda O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi lavozimida faoliyat yuritgani bilan bog‘liq. Ushbu davr uning kasbiy biografiyasidagi eng mas’uliyatli bosqichlardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Oliy sud raisi lavozimi sud tizimining yuqori bo‘g‘inini boshqarish, sud organlari faoliyatini muvofiqlashtirish, sud amaliyotining qonuniyligini ta’minlash va tashkiliy masalalarni hal etish bilan bog‘liq katta mas’uliyatni talab qilgan. Shu sababli H.Muhitdinovaning ushbu lavozimdagi faoliyatini o‘rganish nafaqat uning shaxsiy biografiyasini, balki XX asrning tegishli davridagi O‘zbekiston sud tizimi tarixini anglash uchun ham muhimdir. Biroq mazkur davrni zamonaviy huquqiy davlat tamoyillari bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri tenglashtirish metodologik jihatdan ehtiyotkorlikni talab qiladi. Chunki H.Muhitdinova faoliyat yuritgan davrning davlat-huquqiy tizimi bugungi mustaqil O‘zbekistonning konstitutsiyaviy va institutsional tizimidan farq qilgan. Shu sababli uning faoliyatini tarixiy kontekstda o‘rganish, o‘sha davrning huquqiy va siyosiy sharoitlarini hisobga olish ilmiy xolislik uchun muhimdir.

Adolat va qonuniylik tushunchalarining kasbiy talqini. Tadqiqot natijalari H.Muhitdinova haqidagi zamonaviy xotira va biografik materiallarda “adolat”, “qonuniylik”, “vijdon”, “mas’uliyat” va “xalq xizmatiga sadoqat” tushunchalari markaziy o‘rin tutishini ko‘rsatdi. Bu tushunchalar uning kasbiy faoliyatini tavsiflovchi asosiy kategoriyalar sifatida namoyon bo‘ladi. Huquqshunoslik nuqtayi nazaridan adolat tushunchasi qonun talablariga rioya qilish, ish holatlarini xolis o‘rganish, shaxslarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish hamda qarorlarning huquqiy asoslanganligini ta’minlash bilan chambarchas bog‘liq. Shu ma’noda H.Muhitdinova siymosining “adolat yo‘lida kechgan umr” sifatida talqin qilinishi uning ko‘p yillik huquqiy faoliyatiga berilgan umumiy tarixiy-xotiraviy baho sifatida qaralishi mumkin. Bunda muhim metodologik jihat shundan iboratki, tarixiy shaxs faoliyatiga zamonaviy tushunchalarni mexanik tarzda ko‘chirishdan ko‘ra, ushbu tushunchalarning o‘sha davr huquqiy tizimidagi mazmunini aniqlash zarur. Shu sababli H.Muhitdinovaning faoliyatini tadqiq etishda adolat va qonuniylik tushunchalari tarixiy kontekst bilan birgalikda tahlil qilinishi lozim.

Ayol huquqshunos sifatidagi faoliyatining o‘ziga xosligi. Tadqiqot natijalari H.Muhitdinova faoliyatining yana bir muhim jihati uning ayol huquqshunos sifatida yuqori davlat va sud lavozimlarida faoliyat olib borgani bilan bog‘liqligini ko‘rsatdi. Bu holat O‘zbekistonda xotin-qizlarning professional va davlat boshqaruvi sohalaridagi ishtiroki tarixini o‘rganishda alohida ahamiyatga ega. H.Muhitdinovaning yuqori lavozimlarda faoliyat yuritishi ayollarning huquqshunoslik kasbida professional rivojlanishi bilan bog‘liq tarixiy jarayonlarni o‘rganish uchun muhim material beradi. Uning faoliyati orqali ayol mutaxassislarning huquqni muhofaza qilish, davlat boshqaruvi va sud tizimida mas’uliyatli vazifalarni bajarish tajribasini ko‘rish mumkin. Shu bilan birga, uning faoliyatini faqat “ayol rahbar” fenomeni doirasida talqin qilish yetarli emas. H.Muhitdinovaning kasbiy faoliyatini baholashda, avvalo, uning huquqshunoslik bilimlari, professional tajribasi, rahbarlik faoliyati va tarixiy sharoitdagi vazifalari hisobga olinishi kerak.

Xalqaro va jamoat faoliyatining ahamiyati. Mavjud biografik materiallar H.Muhitdinovaning xalqaro va jamoat faoliyatida ham ishtirok etganini ko‘rsatadi. Xususan, uning xotin-qizlarning maqomiga oid xalqaro tuzilmalardagi faoliyati uning professional faoliyati faqat milliy sud-huquq tizimi bilan cheklanmaganini ko‘rsatadi. Mazkur faoliyatni

o‘rganish H.Muhitdinova siymosining ko‘p qirrali ekanini ko‘rsatadi. U bir tomondan sud-huquq tizimida rahbar sifatida faoliyat yuritgan bo‘lsa, boshqa tomondan xotin-qizlarning jamiyatdagi o‘rni va huquqiy maqomiga oid masalalarda ham ishtirok etgan. Biroq xalqaro faoliyatga oid ayrim biografik ma’lumotlarni ilmiy maqolada qo‘llashda ularni birlamchi hujjatlar yoki xalqaro tashkilotlarning rasmiy arxiv materiallari bilan tekshirish maqsadga muvofiq. Bu yondashuv tarixiy shaxs faoliyatiga oid ma’lumotlarning aniqligi va ilmiy ishonchliligini oshiradi.

H.Muhitdinova merosining zamonaviy huquqiy ta’limdagi ahamiyati. Tadqiqot natijalari H.Muhitdinova merosining bugungi kunda huquqiy ta’lim va yoshlar tarbiyasi bilan bog‘lanayotganini ko‘rsatdi. Uning nomidagi akademik litseyning tashkil etilishi, xotira muzeyining mavjudligi, byustining o‘rnatilishi va uning faoliyatiga bag‘ishlangan tadbirlarning o‘tkazilishi tarixiy xotirani ta’lim jarayoni bilan uyg‘unlashtirishga xizmat qiladi. Tarixiy shaxslar faoliyatidan ta’lim jarayonida foydalanishning muhim jihati shundaki, nazariy tushunchalar konkret hayotiy misollar orqali tushuntiriladi. Masalan, “kasbiy burch”, “qonuniylik”, “mas’uliyat”, “davlat xizmatiga sadoqat” kabi kategoriyalarni H.Muhitdinovaning professional faoliyati bilan bog‘lab o‘rganish bo‘lajak huquqshunoslarning kasbiy dunyoqarashini shakllantirishga xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, tarixiy shaxs merosidan foydalanishda ilmiy xolislik tamoyiliga amal qilish muhim. Ya’ni shaxs faoliyatining ijobiy jihatlari bilan bir qatorda, u faoliyat yuritgan davrning institutsional va siyosiy-huquqiy sharoitlari ham hisobga olinishi kerak. Bunday yondashuv tarixiy xotira va ilmiy tahlil o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlaydi.

O‘rganilgan manbalar va amalga oshirilgan tahlil asosida H.K. Muhitdinova faoliyatining quyidagi asosiy jihatlari aniqlandi:

Tahlil yo‘nalishi	Aniqlangan asosiy jihat
Kasbiy shakllanish	Prokuratura, davlat boshqaruvi va huquqiy faoliyat tajribasining shakllanishi
Sud faoliyati	O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi sifatidagi rahbarlik faoliyati
Kasbiy qadriyatlar	Qonuniylik, mas’uliyat, vijdon va adolat tushunchalarining markaziy o‘rni
Ayollar huquqshunosligi	Ayol mutaxassisning yuqori huquqiy va davlat lavozimlaridagi faoliyati
Xalqaro faoliyat	Xotin-qizlar maqomiga oid xalqaro va jamoat faoliyatida ishtirok
Zamonaviy meros	Huquqiy ta’lim va yoshlar tarbiyasida tarixiy shaxs merosidan foydalanish

Mazkur natijalar H.Muhitdinova siymosini faqat tarixiy-biografik nuqtayi nazardan emas, balki huquqshunoslik kasbining professional qadriyatlari kontekstida ham o‘rganish imkonini beradi.

Muhokama. Olingan natijalar H.Muhitdinova faoliyatini o‘rganishda ikki jihatni uyg‘unlashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Birinchisi — tarixiy-biografik yondashuv bo‘lib, u shaxsning hayot yo‘li va kasbiy faoliyatini xronologik jihatdan aniqlash imkonini beradi. Ikkinchisi — tarixiy-huquqiy yondashuv bo‘lib, u H.Muhitdinova faoliyatini o‘sha davrning davlat va huquq tizimi bilan bog‘liq holda tushuntirish imkonini beradi. Mavjud adabiyotlarda H.Muhitdinova siymosiga ko‘proq xotira va biografik nuqtayi nazardan yondashilgan. Shu sababli uning faoliyatining sud-huquqiy mazmunini, rahbarlik tajribasini va tarixiy sharoit bilan bog‘liqligini yanada chuqurroq o‘rganish ilmiy tadqiqotlar uchun istiqbolli yo‘nalish hisoblanadi. Muhokama jarayonida yana bir muhim masala — tarixiy shaxs faoliyatiga

zamonaviy huquqiy mezonlarni qo‘llash masalasidir. H.Muhitdinova faoliyat yuritgan davr bilan hozirgi mustaqil O‘zbekiston huquqiy tizimi o‘rtasidagi institutsional farqlarni hisobga olish zarur. Shundagina uning tarixiy o‘rniga nisbatan xolis va ilmiy asoslangan yondashuv shakllanadi. Umuman, tadqiqot natijalari H.K. Muhitdinova siymosining O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixini, ayol huquqshunoslar faoliyati tarixini hamda huquqiy ta’limda kasbiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonlarini o‘rganishda muhim ilmiy obyekt ekanini ko‘rsatadi. Uning ko‘p yillik faoliyati huquqshunoslik kasbining bilim, mas’uliyat, tajriba va axloqiy tamoyillar uyg‘unligiga asoslanishini tarixiy misol sifatida tahlil qilish imkonini beradi.

Xulosa. Halima Qodirovna Muhitdinovaning hayot yo‘li O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixida muhim o‘rin tutadigan kasbiy faoliyat namunalaridan biridir. Uning prokuratura, davlat boshqaruvi, adliya va sud tizimlaridagi ko‘p yillik faoliyati huquqshunoslik kasbining murakkab va mas’uliyatli jihatlarini namoyon etadi. H.Muhitdinovaning O‘zbekiston SSR Oliy sudi raisi sifatida 1972–1982-yillardagi faoliyati uning professional biografiyasining eng muhim bosqichlaridan biri bo‘lgan. Uning faoliyatiga bag‘ishlangan zamonaviy xotira va tadqiqotlarda adolat, qonuniylik, kasbiy fidoyilik va xalqqa xizmat qilish tushunchalariga alohida urg‘u berilmoqda. Bugungi kunda H.Muhitdinova nomining akademik litseyga berilishi, byustining o‘rnatilishi, xotira muzeyining tashkil etilishi va uning nomidagi stipendiyaning joriy etilishi tarixiy merosni yosh avlodga yetkazishning amaliy ko‘rinishlari sifatida baholanishi mumkin. Shunday qilib, “Adolat yo‘lida kechgan umr” tushunchasi H.Muhitdinovaning hayot yo‘lini tavsiflovchi asosiy mazmuniy yo‘nalishlardan biri sifatida qaralishi mumkin. Uning faoliyatini ilmiy o‘rganish nafaqat O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixini chuqurroq anglash, balki yosh huquqshunoslarda kasbiy mas’uliyat, qonuniylikka hurmat va inson manfaatlariga xizmat qilish kabi qadriyatlarni shakllantirish uchun ham muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi. “Umrini el-yurt xizmatiga baxshida etgan insonlar doimo e’zoz va ehtiromga loyiq”. 19.09.2026.
2. Nuroniylar.uz. “Bukilmas iroda va adolat timsoli”. 23.09.2026.
3. O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi raisi X. Yo‘ldorov. “Ibrat sabog‘i”. Hurriyat, 09.09.2026.
4. Jumaboyeva A.A. O‘zbekistonda yuridik fan va adliya tizimi rivojlanishida xotin-qizlarning o‘rni: X. Sulaymonova, M. Vosiqova va H. Muhitdinova faoliyati misolida. 2026.
5. Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi H.K. Muhitdinova nomidagi akademik litsey materiallari. Halima Muhitdinova hayoti va faoliyatiga oid ma’lumotlar. 2026.
6. Halima Muhitdinova. O‘zbekiston sud-huquq tizimi tarixiga oid biografik ma’lumotlar.
7. O‘zbekiston SSR Oliy sudi faoliyatiga oid tarixiy-huquqiy materiallar.
8. O‘zbekiston Respublikasida sud-huquq tizimi tarixiga oid ilmiy tadqiqotlar va arxiv materiallari.